

Το Συμπόσιο του Πλάτωνα και η αυτοκτονία Συκουτρής

του Τάκη Θεοδωρόπουλου*

Το 1933 υπουργός Παιδείας σε μία από τις κυβερνήσεις του Ελευθερίου Βενιζέλου είναι ένας νέος τότε πολιτικός, ονόματι Γεώργιος Παπανδρέου. Τη θητεία του και τη δημοτικότητα του τις σημαδεύουν η φροντίδα του για την ανέγερση νέων σχολικών μονάδων σε όλη τη χώρα. Αυτός θα εγκρίνει για λογαριασμό της νεοσύστατης ακόμη τότε Ακαδημίας Αθηνών το διόλου ευκαταφρόνητο ποσό των 300.000 δραχμών με σκοπό «την έκδοσιν νεοελληνικών μεταφράσεων των αρχαίων συγγραφέων και ξενόγλωσσων μεταφράσεων νεοελληνικών λογοτεχνημάτων». Η σειρά βαπτίζεται «Ελληνική Βιβλιοθήκη», όπως και η εκδοτική σειρά του Αδαμάντιου Κοραή, από το θάνατο του οποίου συμπληρώνονταν εκατό χρόνια τη χρονιά εκείνη.

Την τεχνική πλευρά των εκδόσεων την αναλαμβάνει ο ιστορικός οίκος Ι. Δ. Κολλάρος & Σία, ενώ τη φιλολογική διεύθυνση της σειράς, καθώς και την έκδοση του πρώτου τόμου η Ακαδημία την αναθέτει σε έναν υπάλληλό της, το φιλόλογο Ιωάννη Συκουτρή.

Μόλις 32 ετών ο γιος του γαλατά από τη Σμύρνη έχει ήδη καταγραφεί ως ανερχόμενη δύναμη στην Ελληνική Δημοκρατία των Γραμμάτων. Αριστούχος της Φιλοσοφικής Αθηνών, με μεταπτυχιακές σπουδές στο Βερολίνο ως φοιτητής του Βέρνερ Γιέγκερ, έχει εκλεγεί υπηγητής στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο. Οι διαλέξεις του έχουν την επιτυχία θεατρικών παραστάσεων. Φοιτητές από όλες τις σχολές συνωστίζονται στο αμφιθέατρο για να τον ακούσουν να διατρέχει με την άνεση του πεζοπόρου μεγάλων αποστάσεων τους αιώνες της λογοτεχνίας. Στους λόγους του ο Σοφοκλής γειτονεύει με τον Παλαμά και ο Σαίξπηρ με τον Ευριπίδη και τον Γκαίτε. Η φήμη του έχει ξεπεράσει τα σύνορα. Ο οίκος Bibliotheca Teubneriana, καθεδρικός ναός των εκδόσεων της κλασικής γραμματείας, του έχει ήδη αναθέσει την έκδοση των έργων του Δημοσθένη. Θα ολοκληρώσει τον πρώτο τόμο και θα εγκαταλείψει το έργο για να ριχτεί στην έκδοση του *Συμποσίου* για λογαριασμό της Ακαδημίας. Ο Σμυρνιός Συκουτρής επέλεξε ως στάδιο του πνευματικού του αγώνα την Ελλάδα.

Ο ίδιος ήθελε να ξεκινήσει τη σειρά με την τραγωδία *Οιδίπους επί Κολωνώ* του Σοφοκλή, την οποία είχε ήδη επεξεργαστεί. Όμως η Ακαδημία προτιμά το *Συμπόσιο* του Πλάτωνος. Το έργο –αποκατάσταση πρωτοτύπου, μετάφραση, σχολιασμό και εκτενέστατη εισαγωγή– το ολοκληρώνει σε χρόνο ρεκόρ. Η πρώτη έκδοση εξαντλείται και οι κριτικές είναι κάτι παραπάνω από επαινετικές. Η Ακαδημία προετοιμάζει τον δεύτερο τόμο της σειράς, την *Ποιητική* του Αρι-

Γιος γαλατά από τη Σμύρνη, ο χαρισματικός Ι. Συκουτρής ήταν ήδη υπηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών στα 32 του, όταν η Ακαδημία Αθηνών του ανέθεσε την εκδοτική επιμέλεια της «Ελληνικής Βιβλιοθήκης» (Φωτογραφικό Αρχείο ΕΛΙΑ - ΜΙΕΤ, Αθήνα).

στοτέλη, σε μετάφραση του εκλιπόντος Σίμου Μενάρδου και εισαγωγή και πάλι του Συκουτρή.

Το 1936, δύο χρόνια μετά την έκδοση του Συμποσίου, χρεώνει μία από τις έδρες αρχαίας γραμματείας στο Καποδιστριακό. Την κατείχε ο Παναγής Λορεντζάτος, πατέρας του Ζήσιμου, ο οποίος εξαναγκάστηκε σε παραίτηση επειδή ήταν δημοτικιστής. Ο Συκουτρή εμφανίζεται ως ο επικρατέστερος των υποψηφίων, για να διαπιστώσει πως οι αντίπαλοί του είναι έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν ό,τι όπλο διαθέτουν για να τον εξοντώσουν. Επιστημονικά δεν μπορούν να τον απαξιώσουν. Υπάρχει όμως πάντα η βοή της κοινής γνώμης, η οποία όταν ενεργοποιηθεί, εύκολα οδηγεί στην ηθική εξόντωση του θύματος.

«Παρακαλούμεν ευσεβεστάτως όπως επιτραπεί ημίν να διαμαρτυρηθώμεν δι' όσα κατά του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και κατά της αγίας του Χριστού θρησκείας υβριστικότερα εν τη εισαγωγή τής επιμελείας και δι' εξόδων της Ακαδημίας Αθηνών εκδοθείσας μεταφράσεως του Συμποσίου του Πλάτωνος ο Ιωάννης Συκουτρή γράφει...» Η επιστολή απευθύνεται στον υπουργό Παιδείας της κυβερνήσεως Μεταξά, Κ. Γεωργακόπουλο. Την υπογράφουν εκπρόσωποι διαφόρων οργανώσεων γονέων ή απλώς χριστιανών, καθώς και σωματείων λεμβούχων, караγωγέων, κουλουροπωλών, αχθοφόρων και λοιπών, οι οποίοι θεωρούν πως μπορούν να έχουν άποψη για τον Πλάτωνα. Ο υπουργός Παιδείας απορρίπτει μετά πολλών επαίνων το βάσιμο της διαμαρτυρίας, όμως η εκστρατεία συνεχίζεται.

Την ενορχηστρώνει ένας συνταξιούχος καθηγητής Φυσικής της Μέσης Εκπαιδύσεως από την Πάτρα. Ονομάζεται Παπανικολάου και εκδίδει ένα περιοδικό εκλαϊκευμένης επιστήμης, ονόματι *Επιστημονική Ηχώ*. Κατηγορεί τον Συκουτρή ότι με τις απόψεις του διαφθείρει τη νεολαία προβάλλοντας την ομοφυλοφιλία. Αν είναι δυνατόν να μιλήσεις για το Συμπόσιο χωρίς να μιλήσεις για ομοφυλοφιλία. Εντυπωσιάζει η σιγή του πνευματικού κόσμου, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Ο Γληνός θεωρεί τον Συκουτρή δεξιό, άρα αδιάφορο. Ο Συκουτρή απαντά με ένα κείμενο με τον τίτλο «Η εκστρατεία κατά του Συμποσίου», το οποίο σώζεται στα έργα του (*Εκλογή Έργων*, Κάκτος, Αθήνα 1997). Και ο συκοφάντης του, ο Παπανικολάου, τον μηνύει για συκοφαντική δυσφήμιση. Δικηγόρος υπεράσπισης του Συκουτρή αναλαμβάνει ο μετέπειτα πολιτικός Κωνσταντίνος Καλλίας.

Η δίκη δεν θα γίνει. Στις 21 Σεπτεμβρίου 1937 ο Συκουτρή βρίσκεται νεκρός στο δωμάτιό του στο ξενοδοχείο «Κεντρικόν» στην Κόρινθο. Δίπλα του ένα άδειο φιαλίδιο του υπνωτικού Βερονάλ, το οποίο χρησιμοποιούσε διότι έπασχε από αϋπνίες. Ήταν 36 ετών.

Η περιπέτεια του Συμποσίου σημάδεψε την πνευματική ζωή του Μεσοπολέμου και ο απόηχός της φτάνει έως τις μέρες μας. Η έκδοση πάντως που κυκλοφορεί ακόμη θεωρείται μία από τις πληρέστερες εκδόσεις αρχαίας γραμματείας στη σύγχρονη Ελλάδα.

* Το αφήγημά του Βερονάλ αναφέρεται στην υπόθεση της αυτοκτονίας του Ι. Συκουτρή και κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2015.

«Το Συμπόσιο του Πλάτωνα», λεπτομέρεια από τον διάσημο πίνακα του Άνσελμ Φόυερμπαχ, 1873 (Getty Images / Ideal Image).

